

*Перепьолкін Сергій Михайлович,
доцент кафедри теорії та історії
держави і права Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ.*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

На передодні 74-ї річниці заснування Організації Об'єднаних Націй проблематика забезпечення рівних прав і свобод для всіх категорій населення незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища, зберігає свою актуальність для більшості її держав-членів, зокрема, й для України.

У даному випадку мова йде про тих представників людської сім'ї, які через відсутність певних умов не можуть користуватися належними їм універсальними правами та свободами у повному обсязі, а отже, потребують спеціального захисту з боку як окремих держав, так і всього міжнародного співтовариства.

До таких категорій населення доктрина міжнародного права відносить: дітей; жінок; біженців; етнічні, релігійні або мовні меншини; інвалідів, розумово відсталих та смертельно хворих людей; мирне населення під час збройних конфліктів тощо.

Саме для захисту таких категорій населення в міжнародному праві розробляються численні спеціальні міжнародні конвенції та акти міжнародних організацій, а передбачені у їхньому змісті права часто іменуються спеціальними правами людини.

Спеціальні права людини, не є додатковими правами, бо розробляються з метою забезпечення рівних можливостей користуватися універсальними правами людини всім дискримінованим категоріям населення, тому розуміння їхньої сутності та змісту є обов'язковим як для практикуючого юриста, так і для звичайної людини.

Поміж вищевказаних вразливих категорій населення однією з найменш захищених залишаються діти, тобто кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше.

Основним міжнародним договором, який закріплює мінімальні стандарти ставлення держав до забезпечення прав дітей є Конвенція про права дитини, прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 р. та ратифікована 193 країнами світу.

Ця Конвенція була ратифікована Постановою Верховної Ради України №789-ХІІ від 27 лютого 1991 року та набула чинності для України 27 вересня 1991 року. Крім того, у 2003 та 2005 роках відповідно український Парламент ратифікував два факультативних протоколи до Конвенції про права дитини

щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії та щодо участі дітей у збройних конфліктах, які з того часу стали частиною національного законодавства України.

Вагомий внесок у справі забезпечення прав і свобод дітей належить Міжнародній організації праці, під егідою якою розроблено наступні конвенції: Конвенція про мінімальний вік приймання дітей на роботу в промисловості № 5; Конвенція про нічну працю підлітків у промисловості № 6; Конвенція про визначення мінімального віку для допуску дітей на роботу в морі № 7; Конвенція про мінімальний вік допуску дітей на роботу в сільському господарстві № 10; Конвенція про обов'язковий медичний огляд дітей та підлітків, зайнятих на борту суден № 16; Конвенція про вік приймання дітей на непромислові роботи № 33; Конвенція про медичний огляд дітей та підлітків з метою виявлення їхньої придатності до праці у промисловості № 77; Конвенція про медичний огляд дітей та підлітків з метою виявлення їхньої придатності до праці на непромислових роботах № 78; Конвенція про обмеження нічної праці дітей та підлітків на непромислових роботах № 79; Конвенція про мінімальний вік для прийому на роботу № 138 тощо.

Окремі питання захисту прав дітей-інвалідів розглядаються у положеннях прийнятої 13 грудня 2006 р. Генеральною Асамблеєю ООН Конвенції ООН про права інвалідів тощо.

Наступну вразливу категорію населення складають жінки, права та свободи яких, незважаючи на численні міжнародно-правові акти та національні закони, порушуються чи не частіше за все. До найбільш відомих міжнародних конвенцій, що покликані захищати права жінок є: Конвенція про політичні права жінок 1952 р.; Конвенція про громадянство заміжньої жінки 1957 р.; Конвенція про згоду на вступ у шлюб, мінімальний шлюбний вік і реєстрацію шлюбів 1962 р.; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. та ін.

Поміж міжнародних конвенцій, що захищають біженців і осіб без громадянства треба згадати про: Конвенцію про статус біженців 1951 р.; Конвенцію про статус апатридів 1954 р.; Конвенція про скорочення випадків без громадянства 1961 р. та ін.

Положення всіх вищевказаних універсальних міжнародних договорів отримують свій подальший розвиток у численних регіональних, двосторонніх міжнародних угодах та актах спеціалізованих міжнародних організацій, що, безумовно, засвідчує достатньо високий рівень заінтересованості держав розвивати міжнародну співпрацю у напрямку усунення будь-яких випадків дискримінації стосовно доступу до користування універсальними правами та свободами всім представникам власного населення.

Справа залишається за малим – розпочати виконання взятих на себе міжнародно-правових зобов'язань та реально усунути випадки будь-якої дискримінації, що має місце залежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища.